

גליליות לפרשת השבוע
ערוכים בידי נחמה ליבוביץ
השנה השמונה-עשרה
יו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנער
הסתדרות נשי מזרחי באמריקה

ב"ח

המתקנה להנחך ותרבות תורנית בגולה

מקץ (תשל"ט)

מ"ד א"י

א. שאלה כללית

אבן כספי: טירת כסף (ע' 123) והוא חלק ראשון של פרושו לתורה משנה כסף:
אבל מה שישגלו אנשי הארץ הזאת: למה לא שלח יוסף ענינו לאביו, והנה אין
בין מצרים לארץ כנען רק מהלך שמונה ימים, ויותר קשה זה בעיניהם אחר
שעלה לגדולה, גם צורך להם אז פלא אחר, והוא: איך לא שמע יעקב שמעו אחר
עלותו לגדולה, כי מפורסם היה הענין איך עבד עברי היה למושל על ארץ מצרים?

ואני זוכר כי אלו השאלות והדומות להן, היינו עושים גם אנחנו בזמן
נערותנו וטרם לכתו למצרים. אמנם אחר לכתו שם לא נשארה בי מבוכה על זה.
וקח לך בני בחננט, מה שקניתי לי בכסף מלא:

והוא, כי העבדים בארץ ההיא אינם כמשרתי הארץ הזו, אבל הם אצל אדוניהם
כמדרגת צאן ובקר וזולתם משאר הבהמות הביתיות, אין הבדל ביניהם כלל, ואין
ספק ליודעי מנהג מצרים כמובן, כי אחר שיוסף היה עבד נמכר לסריס פרעה,
הנה לא היה לו תקנה בשום פנים לצאת לחפשי, וכל שכן שלא יוכל לברוח,
כי הארץ סגורה ומסוגרת, לכן לא שלח זה ליעקב. ומה טוב עשה, כי הוא דמה
בנפשו כל התחבולות שעשו אחיו לומר לאביו שהוא מת, וחשב: "גורה על המת
שישתכח מן הלב, ואם אודיע ענייני לאבי עם היותי בזולת תקנה, אין זה כי
אם שבר רוח וכאב גדול יותר מאד".

ואמנם אחר עלייתו לגדולה אין טענה, כי חכם גדול היה, ובוסס עתה
בחלומותיו בסחון עצום אחרי ראותו צמיחתם, ותיכף ראה הנולד כאחרית, ואם
הוא פותר שאר החלומות, כל שכן שהוא פותר חלומותיו, וכך עשה...

אבל לא שמע יעקב ולא בניו בבואם ארצה מצרים את שמעו ביחוד, כי אפי' ששמעו
כי נער עברי עבד לפוטיפר הגיע למעלת השרים והסגנים, למה יתעוררו
מזה, כי כמה עבדים עברים איכא בשוקא וזולתו, "ועברי" יקרא כל הבא מבני
עבר, ואין פלא בארץ ההיא עלית עבדים לגדולה, אבל כן הוא ברוב, כי הטלך
לבטחו בעבדיו הנכריים, מקנת כספו, ישימם שריו ופרשיו.

שאלו הייתי רוצה להאריך בזה הייתי מספר מעניני הארץ ההיא, מה שיבאר
עוד זה הענין וזולתו מענינים רבים ונכבדים באו בתורתנו, אבל למה אעשה
כל זה בחננט.

- (1) מה הן שתי השאלות שאותן הוא מנסה לישב?
- (2) הידועה לך תשובה אחרת לשאלתו הראשונה?
- (ע' גם גליון מקץ תש"ה שאלה א)
- (3) במה סותר אבן כספי את דברי עצמו?
- (4) הסבר את דבריו אמטומנים בקו.

ב. וידבר אליהם את הדברים האלה:

אבן כספי: מצרף לכסף:

זה משה שבא בקצרה, ואלו כתב בותן התורה השנות הדברים עם תוספות וגרעון
או שנוי אחר - היה נכון, וכל המינים ראויים שיהיו כתובים בתורה,
להודיענו כל הדרכים הנכונות.

- 1א) הסבר דבריו אלה וציין מהו הקשי שרצה לישבו?
- 2א) השווה דבריו אלה לדבריו שהובאו בגליון וישב תשי"ח שאלה ב.

מה המשותף בדבריו כאן ושם?

א. י"ז ואתם עלו לשלוח אל אביכם.

אבן כספי: מצרף לכסף:

ראה חכמת יוסף אבינו וטוב לבבו, כי לא חפץ להמיתם מכאב לב ומשבר
רוח לכן היה מנהג הוראותיו בהמזגות משקיסים, כדרך הרופא האומן.
אשרי יולדתו. במה סוטה אבן כספי כאן מן הפירוש הנכון לפסוק?

אד. ט"ו האלוהים מצא את עון עבדיך.

אבן כספי: מצרף לכסף:

כטעם (בר' ב) "ולאדם לא מצא עור כנגדו" ואינו מטעם "נמצאת טאבדה".
הסבר מה הקשי בפסוקו ומתן הסברו?

ה. שאלה